

Водієві таксі, схоже, стало ніяково, що ніхто мене не зустрів: за рецепцією не було навіть адміністратора. Він пройшовся безлюдним вестибюлем, либонь, сподіваючись угледіти когось із працівників за горщиком з рослинами чи фотелем. Зрештою опустив мою валізу на підлогу біля дверей ліфта і, пробурмотівши під ніс якусь відмовку, пішов геть.

У вестибюлі було доволі просторо, і хоч то тут, то там стояли столики, відчуття нагромадження не виникало. Але низька стеля, що помітно провисала над головою, схиляла до клаустрофобії, і, попри погожий день, у приміщенні панувала півсутність. Тільки на стіні біля рецепції виднілася смужка поєвіту, що освітлювала обшивку з темного дерева і стелаж із журналами німецькою, французькою й англійською. Ще я помітив на рецепції срібний дзвоник і вже було збирався підійти і подзвонити в нього, аж десь позаду мене відчинилися двері й показався молодик в уніформі.

— Доброго дня, сер, — утомлено озвався він і, підійшовши до рецепції, почав процес реєстрації. Попри те що працівник вибачився, хоч і нерозбірливо, за відсутність, поведився він достоту безцеремонно. Утім, варто було мені представитися, як той стрепенувся й випрямився.

— Містєре Райдер, вибачте, що я одразу вас не впізнав. Містєр Гоффман, управитель готелю, дуже хотів особисто вас зустріти. Але саме зараз, на превеликий жаль, змушений був піти на важливу нараду.

— Усе гаразд. Маю надію, ми з ним зустрінемося пізніше.

Адміністратор квапливо продовжив заповнювати реєстраційні форми, не припиняючи бубоніти щось про те, як же засмутитися управителю готелю, що прогавив мій приїзд. Він двічі ггадав, що через підготовку до четвергового вечора той тепер страшенно заклопотаний і перебуває поза стінами готелю значно більше часу, ніж зазвичай. Я просто кивнув, не в змозі зібратися з силами і поцікавитися, що ж такого відбуватиметься четвергового вечора.

— О, і містер Бродський сьогодні неймовірний, — сказав адміністратор, похвалюючись. — Просто неймовірний. Сьогодні вранці він репетирував з оркестром чотири години поспіль. І послушайте-но його зараз! Досі весь у роботі, вправляється самотужки.

Він вказав на задню частину вестибюля. Лише тоді я збагнув, що десь у будівлі хтось грає на фортеп'яно, і музика ледь долинає крізь приглушений шум вуличного транспорту. Я підняв голову й уважніше прислухався. Хтось грав одну-єдину коротку фразу — з другої частини «Вертикальності» Маллері — знову і знову, повільно і зосереджено.

— Певна річ, якби управитель не відлучився, — провадив далі адміністратор, — то міг би привести містера Бродського сюди, познакомитися з вами. Але я не певен... — Він хихикнув. — Не певен, чи варто його турбувати. Розумієте, коли він такий зосереджений...

— Звісно, звісно. Іншим разом.

— Якби управитель був тут... — Він замовкнув і знову засміявся. Відтак нагнувся вперед і тихо запитав: — Ви знали, сер, що декому з гостей вистачило нахабства поскаржитися? На те, що ми зачинеємо вітально щоразу, коли містерові Бродському потрібне фортеп'яно? Дивовижно, що твориться в людей у голові! Допіру вчора двоє різних гостей скаржилися містерові Гофману. Певна річ, їх швидко поставили на місце.

— Не сумніваюся. Як ви сказали — Бродський? — Я покрутив ім'я в пам'яті, але воно нічого мені не говорило. Зловив на собі спантеличений погляд адміністратора і швидко додав: — Так, так. Маю надію, ми з містером Бродським зазнаємося, щойно випаде слушна нагода.

— Якби управитель був тут, сер...

— Прошу вас, не переймайтеся. А тепер, якщо це все, я б залюбив...

— Авжеж, сер. Ви, напевно, дуже втомився після такої довгої дороги. Ось ваш ключ. Густав проведе вас у номер.

Я озирнувся й побачив літнього порт'є, який чекав на противлежному кінці вестибюлю. Він стояв навпроти відчинених дверей ліфта, зосереджено вдивляючись усередину. Коли я підійшов до порт'є, той стрепенувся. А тоді узяв валізи і поклався в ліфт слідом за мною.

Коли ми почали підніматися, старий порт'є так і тримав обидві валізи в руках, і я помітив, як його обличчя багряніє від напруження. Валізи важили немало, тож, розхвилювавшись, що він упав просто в мене на очі, я сказав:

— Думаю, краще опустити валізи додолу.

— Добре, що ви про це заговорили, сер, — відповів він. Його голос, на диво, майже не видав фізичного напруження, якого він зазнавав. — Коли я лиш починав у цій професії, багато років тому, то зазвичай ставив валізи долі. І піднімав лише тоді, коли це було вкрай необхідно. Щоб перенести з місця на місце, скажімо. Взагалі-то, мушу зізнатися, що користувався таким методом упродовж п'ятнадцяти років. Безліч значно молодших за мене порт'є в нашому місті й досі так роблять. Але тепер я вже таке не практикую. Крім того, сер, нам недалеко.

Ми продовжували підійматися мовчки. Тоді я сказав:

— Отже, ви вже не перший рік тут працюєте.

— Так, уже двадцять сім років, сер. За цей час стільки всього надивився. Але сам готель існував задовго до того, як я тут почав працювати. Кажуть, у вісімнадцятому столітті тут зупинився Фрідріх Великий, і вже тоді готель мав добру славу. О так, за роки тут сталося чимало історичних подій. Якось, коли ви будете не таким втомленим, я охоче вам про них розповім.

— Але ви почали розповідати, чому тепер вважаєте, що ставити багаж на підлогу — це неправильно.

— А, так, — відповів портье. — Цікаве питання. Розумієте, сер, ви, мабуть, знаєте: у такому місті, як наше, готелів чимало. А це означає, що багато тутешніх мешканців колись пробували себе в ролі портье. Багато хто вважає, що варто лиш убратися в уніформу — і все, цього достатньо, щоб виконувати таку роботу. Це помилкове враження, яке глибоко вкоренилося у цьому місті. Чи то пак навіть такий собі місцевий міф. І я не приховую, що колись і сам у це вірив. Та одного разу — о, це було давним-давно — ми з дружиною вирушили в коротку відпустку. До Швейцарії, в Люцерн. Моя дружина вже відійшла у засвіти, сер, але, думаючи про неї, я завжди згадую ту нашу відпустку. Там біля озера дуже гарно. Ви, певна річ, це знаєте. Після сніданку ми зазвичай каталися по озеру на катері. Що ж, повертаючись до нашої розмови, під час цієї короткої мандрівки я помітив, що жителі того містечка зовсім інакше сприймають портье, ніж тутешні мешканці. Як би його ліпше пояснити, сер? Там портье поважають значно більше. Найкращі з них — справжні знаменитості, і провідні готелі змагаються поміж собою за їхні послуги. Мушу сказати, що це відкрило мені очі. Але в нашому містечку ось уже багато-багато років поширена одна думка. Ба більше, іноді я навіть сумніваюся, що її вдасться коли-небудь викоренити. Аж ніяк не хочу сказати, що тутешні мешканці невічливо з нами поведуться. Навпаки, до мене завжди ставилися шанобливо

і люб'язно. Але, розумієте, сер, тут поширена думка, що ця праця до снаги кожному, варто лиш захотіти, загорітися цим. Гадаю, причина в тому, що кожному з тутешніх жителів так чи так доводилося переносити багаж з місця на місце. Оскільки в них уже була такий досвід, вони тепер вважають, що працювати портье — це майже те саме. За роки роботи мені доводилося у цьому самому ліфті чути: «Я, певно, колись покину свою працю і стану портье». Так-так. Одного разу — незабаром після тієї короткої відпустки в Люцерні — один із наших провідних муніципальних радників сказав мені, майже дослівно, те саме. «Колись я залюбки візьмусь за це, — сказав він, показуючи на валізи. — Оце було б життя. Жодних турбот». Не думаю, що він хотів мене образити, сер. Навпаки — мав на увазі, що мені можна позаздрити. Це було замолоду, коли я не тримав багаж у руках, а ставив на підлогу, тут, у цьому ж ліфті, і, припускаю, збоку цілком міг би таким видаватися. Таким безтурботним, як і натякав той джентльмен. Що ж, сер, кажу вам, це була остання крапля. Я не хочу сказати, що самі слова того джентльмена так мене розгнівали. Але щойно я їх почув, як усе немов стало на свої місця. Усе те, про що я вже довго розмірковував. І як я вже пояснював вам, сер, тоді я допіру повернувся з короткої відпустки, яку збув у Люцерні й де мені вдалося на все подивитися трохи по-іншому. І я подумки сказав собі: що ж, пора портье нашого міста змінити до них ставлення більшості тутешніх мешканців. Розумієте, сер, у Люцерні я побачив дещо геть інакше і відчув: те, що відбувається тут, нікуди не годиться. Отож я все ретельно обміркував і обрав кілька заходів, яких повинен вжити особисто. Певна річ, іще тоді я, мабуть, підозрював, як це буде важко. Навіть так давно я вже усвідомлював, що для мого покоління вже надто пізно щось змінювати. Що все вже занадто далеко зайшло. Але подумав: якщо внесу власну лепту і бодай щось зміню, то це полегшить життя тим, хто прийде після мене. Тож я вжив заходів, сер, і неухильно

їх дотримуюся, ще відколи муніципальний радник сказав мені ті слова. І з гордістю мушу визнати, що мій приклад почали наслідувати й інші портьє нашого міста. Це не означає, що вони роблять усе точнісінько так, як я. Але їхні методи, ну, вони не гірші за мої.

— Розумію. І один із ваших методів — не опускає валіз на підлогу, а постійно тримати їх у руках.

— Саме так, сер, ви добре вловили суть того, що я хотів вам сказати. Звісно, мушу визнати, що коли я взяв за правило таку поведінку, то був значно молодший, сильніший і, вочевидь, не врахував, що з віком сил ставатиме дедалі менше. Це смішно, сер, але над цим чомусь не замислюєшся. Інші портьє казали те саме. Попри це всі ми намагаємося дотримуватися наших давніх обіцянок. За роки ми стали доволі тісно збитою компанією, нас дванадцятьо — це всі, що залишилися з тих, котрі намагалися тоді давно щось змінити. І якби я вирішив повернутися до давніх звичок, сер, то почувався би так, ніби підкожую інших. А якби хтось із них повернувся до давніх правил, то і я почувався би зрадженим. Тому що, безсумнівно, у цьому місті такі відбулися певні зрушення. Попереду ще довга дорога, ніде правди діти, але ми часто збираємося, щоб усе обговорити — щонеділі по обіді в Угорському кафе в Старому місті, можете до нас приєднатися, сер, ми будемо вам дуже раді; так, ми часто це обговорюємо, і всі погоджуються, що, безсумнівно, ставлення до нас у місті значно покращилося. Ті молоді працівники, які прийшли після нас, вони приймають це все як належне. Але наша групка — ті, що зустрічаються в Угорському кафе, — знає, що саме ми спричинили ці зміни, хай вони і незначні. Люб'язно запрошуємо вас, сер, до нас приєднатися. Я залюбки представлю вас нашій групі. Ми вже тепер так не дотримуємося формальностей, як колись, і віднедавна всі погоджуються, що в особливих випадках до нашого столу можна запрошувати гостей. І там дуже добре цієї пори року, коли так лагідно

гріє пообіднє сонце. Наш столик стоїть у затінку маркізи, з виглядом на Стару площу. Там дуже гарно, сер, певен, що вам сподобається. Так ось, я розповідав, що ми часто обговорюємо це питання в Угорському кафе. Тобто ті обіцянки, що ми дали їх багато років тому. Розумієте, ніхто з нас тоді не замислювався про те, що буде, коли ми постаріємо. Гадаю, ми так поринули в роботу, що думали лише про буденні, насущні справи. Або, може, недооцінювали, скільки часу піде на зміну тих глибоко вкорінених поглядів. Але вже нічого не вдієш, сер. Тепер я в літах, і з кожним роком мені стає дедалі важче.

Портьє на хвилику замовк, і, попри фізичне напруження, адавалося, поринув у власні думки. А тоді озвався:

— Скажу вам чесно, сер. Це такі правильні рішення. Коли я був молодший і вигадав для себе правила, я завжди носив не більше трьох валіз, незалежно від їхньої ваги чи розміру. Якщо хтось із гостей мав четверту, я ставив її на підлогу. Але з трьома міг упоратися завжди. Правду кажучи, сер, чотири роки тому я надовго занедужав, мені було нелегко, і ми обговорили це питання в Угорському кафе. Усі мої колеги зійшлися на тому, що не слід так вимогливо до себе ставитися. Зрештою, сказали вони тоді мені, все, що потрібне, — це лиш продемонструвати відвідувачам істинну суть нашої роботи. Чи дві валізи, чи три — на враження гостей це майже не впливає. Мені варто зменшити свій мінімум до двох валіз, і нічого страшного не станеться. Я погодився з ними, сер, але знаю, що це не зовсім так. Я бачу, що коли тепер гості дивляться на мене, то в них складається вже зовсім інше враження. Різниця між портьє з двома валізами і портьє з трьома доволі суттєва, сер, це треба визнати, і навіть нетренованому оку та різниця дуже помітна. Я це розумію, сер, і готовий визнати, що мені важко з цим змиритися. Але повернімося до теми нашої розмови. Сподіваюся, вам тепер ясно, чому мені не хочеться опускає ваші валізи на землю.